

וזהו ע"ז. וקצה הימיני – גילוי עריות, שהוא תאוה ואהבה רעה וכנודע מה שנאמר באחותו חסד. וגבורה רעה הוא לשפוך דם נקי בגבורתו. ומצינו שתי פעמים בדברי רז"ל כך דרכו של יצר הרע, היום... עד שאומר לו... – האחד בשבת (קה) גבי משבר כליו בחמתו דהיינו אביזרייהו דשפיכות דמים. והשני בנדה (יג) גבי מביא עצמו לידי הרהור, שהוא אביזרייהו דגילוי עריות. והם קצה הידות, והידות הם ענפים מהגוף, ועל ידו יבוא למעלה עד הגוף, שהוא עבודה זרה...'. (מתוך 'שיחת שדים' לר"צ הכהן עמ' 86).

דף יד

רבי"ל לייט אמאן דגני אפרקיד. שאלה למורנו הגר"ח קניבסקי שליט"א: מסופקני באיסור שכיבת פרקדן, האם הוא כולל גם שכיבה סתם, כשלא הולך לישון, כי מרש"י בברכות (יג: וכן בנדה יד.) משמע שאין איסור אלא בשינה. ואולם מקושית הגמרא שם 'מקרא הוא דלא ליקרי הא מיגנא שפיר דמי' לכאורה משמע שגם כשהוא ער אסור, אך שמא מדובר בהווה, שהולך לישון, ולכן פריך, אבל בשכיבה בעלמא שאינו הולך לישון, אולי מותר.

תשובה:

בשם החזו"א שמענו שאסור גם שכיבה וכ"ה בקיצור פסקי הרא"ש.

שו"ר בערוך לנר כאן שנקט מסברא שאין איסור בשכיבה בהקיץ ותמה לפי"ו על קושית הגמרא. ונשאר ב'צ"ע'. וכן בספר ברכת אברהם פסחים קח שנשאר ב'צ"ע'. וי"ל שאסרו גם בשכיבה כדי שבטבעו לא יהא רגיל בכך כל עיקר, כך שגם מתוך שנתו לא יבוא לידי פרקדן.

וע' בשו"ת תורה לשמה (המיוחס לרבי יוסף חיים זצ"ל מבגדד, שסז) אודות ת"ח הלומד מתוך הספר ונתעיף ורוצה ללמוד בשכיבה, שמותר אף כששוכב על בטנו, אך לא יתמיד בזה הרבה אלא מעט עד שינח. ונראה שגם הוא לא התיר אלא בקריאה מספר וכד' שנוח לו בצורה מסוימת, אבל בשכיבה רגילה אין לעשות כן, שאל"כ מה מקשה הגמרא מקריאת שמע הלא זהו באקראי.

'דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים, אחד לו ואחד לה...' לשיטת רש"י ורוב הראשונים מדובר באשה העסוקה בטהרות, שמתוך שהיא בודקת שחרית וערבית לטהרות תקנו לה לבדוק אף לבעלה, אבל כשאינה עסוקה בטהרות אינה צריכה לבדוק. אבל לדעת הרמב"ם כל אשה שאין לה וסת צריכה בדיקה קודם תשמיש ולאחריו, ולפי זה משנתנו זו מדברת גם בשאינה עסוקה בטהרות וכשאיין לה וסת קבוע. [ולשיטתו נראה שאין צריך כאן בדיקת חורין וסדקין אלא די בקינות, ומשהה העד על גופה כשיעור וסת בשעה שאינה שוכבת אפרקיד. חוות דעת קפו, א].

'נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורים מן הקרבן. איזהו אחר זמן, כדי שתדן מן המטה...' מבואר בגמרא שחייבים באשם תלוי, לדעת הסובר שחייבים בכל ספק אשם תלוי אף כשאיין 'חתיכה משתי חתיכות'. והטעם שאין מעמידים הדבר על חזקה דמעיקרא לומר שראתה דם כמה שיותר מאוחר ויהיו פטורים מאשם – נראה מפני שנמצא הדם סמוך מאד לבעילה, לכך הורעה חזקה דמעיקרא, שעל רגע קטן כזה אין לומר 'חזקה' עכ"פ בכגון אשה העלולה לראות דם (ע' שב שמעתא ג, טז-יז; עונג יום טוב סו"י נו וסי' קמב ד"ה ולפענ"ד. וכע"ז כתב בחו"ד (קפו, א) עפ"י התוס' ס: שרוב פעמים הדם בא מקודם).

ובש"ש שם דן כיון שבטלה חזקה דמעיקרא, מדוע אין מעמידים על חזקה השתא. ובשערי ישר (ב,ד) פירש בשני אופנים, וע' גם בחזו"א קג סק"ה; רטו סופ"ק; אה"ע פ,יח; קהלות יעקב טהרות סג,ב.

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא? אמר רבי זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת, ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל מאכולת. ויש לתמוה מדוע בנמצא על שלו חייבים בקרבן ומשמע מסימת הדברים שאפילו עבר זמן מרובה בין בעילה לקינחה, ולמה אין לחוש שמא מאכולת באה עליו לאחר שבעל. ויש לדחוק ולומר כיון שעדיין שכבת זרע לחה אין המאכולת באה עליו. ואין לחוש שמא נתמעכה על הסדין וממנו נתקנה בו – שדם מאכולת מועט הוא ואינו מתקנה מהסדין אלא נבלע בו (עפ"י רמב"ן).

וטחתו בירכה. לשון טיחה מצאנוהו על לחיצה, חבטה וסחיטה [כגון 'טחו בכותל' (חולין קט:); 'שהייתה דבלה שמנה והיא נטוחה' (ירושלמי כלאים)]; 'היה חורש והטיח בסלע או בגדר (אהלות יז,ב); 'הטיחו העלים זה בזה' (ספרא); 'להטיח את ראשו בכותל (איכ"ר 'על אלה)] וכן לשון מריחה [אחרי הטוח את הבית' (ויקרא יד), וכן בירושלמי יומא 'טחים אותו בבצק'].

(ע"ב) 'זהו שאומרים עליו דאדם גדול הוא? היאך מניחין דברי הרב ושומעין דברי התלמיד?! ור' חמא בר ביסא סבר, רבי ריש מתיבתא הוא ושכיחי רבנן קמיה ומחדדי שמעתתיה' – אבל אנו נוקטים בעלמא שהלכה כרבי יוסי כנגד רבי, כפי שאמר רבי ישמעאל (עפ"י ירושלמי תרומות ג,א ודמאי ב,א. וכן הוא במבוא התלמוד לר"ש הנגיד וסדר תנאים ואמוראים כא. [וע' בשו"ת מהרי"ל החדשות לה,ד שצדד מכה סוגיתנו שמא הלכה כרבי אפילו מרבנן]. ובענינו פסק הרא"ש וש"פ שטמאה מספק, והיא דעת רבי יוסי כפר"ח. ואילו ברמב"ם (איסור"ב ד,יט) מבואר שפסק כרבי, כ"כ בדעתו בלקוטי הלכות).

'הכי קתני איזהו אחר זמן כדי שתושיט ידה...'. רש"י פרש 'חסורי מחסרא והכי קתני'. ואילו שאר הראשונים פרשו שרב חסדא מפרש דברי המשנה ללא החסרה; 'איזהו אחר זמן כדי שתרד...'. – כלומר זהו אחר הזמן שאמרו שחייבים מספק, ופירש זאת התנא לא כדי ללמד שדוקא אם ירדה מהמטה ובדקה אין בועלה טמא לחכמים, הא כל זמן שלא שהתה כשיעור הזה אלא בדקה עצמה על המטה – טמאים מספק.

'איזהו אחר זמן, דבר זה שאל רבי אלעזר ברבי צדוק לפני חכמים באושא, ואמר להם: שמא כרבי עקיבא אתם אומרים שטמאה את בועלה' – לפיכך לא הוצרכתם לפרש שיעור של 'אחר זמן' כי גם לאחר מכן מטמאה את בועלה. ואף על פי שיש חילוק לענין אשם תלוי – יתכן שהם סוברים שאין חייבים אלא בכגון חתיכה משתי חתיכות, לכך לא הוצרכו לפרש שיעור זה שאין בו נפקותא [ולא הזכיר זאת בשאלתו, כי אין לתמוה אם סוברים שפטור מאשם תלוי, אבל תמוה אם נוקטים כרבי עקיבא שהיא דעת יחיד] (עפ"י רמב"ן. וער"ן).

דף טו

נכנס להיכל ומקטיר קטורת. יש לפרש מדוע הזכירו הקטרת קטורת – שלא תאמר שאין מותר לו אלא ליכנס מפני שהרבים מצויים שם והרי זה כספק טומאה ברשות הרבים [וכמו שאמרו בפסחים יט

החרשת שאינה מדברת ואינה שומעת, וכן השוטה והאשה שנטרפה דעתה מחמת חולי, אם יש להן פקחות – מתקנות אותן (בודקות ומטבילות אותן). רש"י, וכ"מ ברמב"ם תרומות ז,ה, והן אוכלות בתרומה. ואולם חרשת המדברת ואינה שומעת (שכבר שמעה ולמדה לדבר ואחרי כן נתחרשה. רש"י. והוא הדין לשומעת ואינה מדברת. פוסקים) – בודקת לעצמה. [ועל כזו אמר רבי: חרשת היתה בשכונתינו, לא היה שבדוקת לעצמה אלא שחברותיה רואות ומראות לה]. וכן הסומא, יכולה לבדוק לעצמה ומראה העד לחברתה (כן אמר רבי יוסי בר חנינא, למחוק 'סומא' מהמשנה).

א. כשם שמועילה בדיקת הפקחות לענין אכילת תרומה, כך מועילה להתירן לבעליהן (ערמב"ן כט: יו"ד קצו, י). ומהרש"ל (בתשובה סה) החמיר בנשתטית שאין הבעל יכול לדור עמה ע"י בדיקת פקחות [ולשיטתו י"ל שלא אמרו במשנה אלא בספק סומאה בדבר שאין בו דעת לישאל, אבל לא לענין איסור והתר. עפ"י אחיעזר ח"א א, ד בהגהה. ע"ש].

ב. יש מהאחרונים שצדד שאם לימדו את החרשת כל עניני הבדיקה ואופניה, ובחנו אותה ונמצאה זהירה בכל הדקדוקים כשאר נשים צנועות – יש לסמוך על בדיקתה (עפ"י שו"ת עמק הלכה טו). ויש סוברים שגם החרשים בזמננו שלומדים ע"י אמצעים שונים, דינם כדין החרשים שבזמן הגמרא (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"ד יז, כה).

כהן שוטה, מטבילים אותו ומאכילים אותו תרומה לערב, ומשמרים אותו שלא יישן. ישן – טמא. לא ישן – טהור. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: עושים לו כיס של עור. אמרו לו: כל שכן שמביא לידי חימום. גם שמה יראה טומאה טפה כחרדל ותבלע בכיס. משום רבי אלעזר אמרו: עושים לו כיס של מתכת, ופירש אב"י של נחושת, שאינו בולע.

פסק הרמב"ם (תרומות ז,ה) שהשוטה והחרש שישנו אסור להאכילם בתרומה א"כ עשו להם כיס נחושת, שמה ראו קרי.

תרומה דרבנן; בספר מנחת חינוך (רעט, יד) נקט שלפי הדעות המתירות להאכיל בידים איסור דרבנן לקטן (רשב"א), גם כאן מותר להאכיל לשוטה תרומה דרבנן כגון של ירק [ורק בתרומה דאורייתא אסרו להאכילו]. ומכאן שאסור להאכיל לשוטה איסור בידים כמו לקטן, כמו שכתבו אחרונים (תבואות שור א, מט; פמ"ג בפתחה כוללת ח"ב טו).

דפים יג – יד

כד. אלו דברים נאסרו משום חשש הוצאת זרע לבטלה?

כאמור לעיל, אסור לאדם לאחוז באמתו ולהשתין מחשש הוצאת זרע לבטלה, והעושה כן כאילו מביא מבול לעולם.

וכן אסור לבדוק עצמו מטומאת קרי בידו, והעושה כן קללוהו שתקצץ ידו [בתחילה נסתפקו האם קללה היא או דין שב"ד פוסקים עליו, ואולם למסקנא קללה היא. עתוס' וריטב"א; רש"י שבת קח סע"ב; לקוטי הלכות]. וכן אמר רבי טרפון: כל המכניס ידו למטה מטבורו – תקצץ. ואפילו ישב לו קוץ בכריסו לא יטלנו – מוטב תבקע כריסו ואל ירד לבאר שחת.

א. מדובר שלא במקום סכנה, ולא דוקא 'תבקע כריסו' אלא כלומר שיסבול יסורים בכך [וגדר גדול גדר רבי טרפון, שלא משורת הדין. ריטב"א]. וגם זה משמע שאין הלכה כמותו, שלא הביאוהו הרמב"ם והשו"ע, ומותר להוציא הקוץ אף שלא במקום סכנה, גם אם הוא גרם לכך (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"א נו).

ב. המניח ידו על אמתו באופן שמתקשה, אפילו אינו מוציא זרע, נראה שאסור מהתורה משום 'לא תנאף' (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"א סח. אך י"א שדרשה זו דלא תנאף אסמכתא ולא דאורייתא – ע' תקנת השבין סב: ועוד).

אמר רב: המקשה עצמו לדעת – יהא בנידוי, שמגרה יצר הרע בעצמו. [ובברייתא (כלה רבתי) אמרו שהמקשה עצמו חייב מיתה]. ורבי אמי אמר: נקרא עברייין, שכך אומנתו של יצר הרע; היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו לך עבוד עבודת כוכבים והולך ועובד. כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה... (רב אמי, ל'איכא דאמרי').

אלא אם יבוא לו הרהור – יסיע לבו מדברי הבאי והשחחה לדברי תורה שהיא אילת אהבים ויעלת חן (רמב"ם איסור"ב כא, יט).

רוכבי גמלים – כולם רשעים (שמתוך שאין להם אוקף, אבריהם מתחממים בבשר הגמל ומוציאים זרע). החמרים, מהם רשעים מהם צדיקים, שיש הרוכבים עם אוקף ויש בלא אוקף; יש הרוכבים בפסוק ירכים הנה והנה ויש הרוכבים ללא פסוק.

א. אנו נוקטים כפי הלשון הראשונה לחומרא, שבלא אוקף אסור בכל אופן (לקוטי הלכות עפ"י סתימת השו"ע אה"ע כגו, [עפ"י סמ"ק רצב]).

ב. בשו"ת שבט הלוי (ח"ו רג) מחמיר ברכיבה על כתפים, ומוחה במנהג שמרכיבים החתן על כתפי חבריו.

מכנסים שיש בהם כעין כיס העוטף את האבר (ע' פת"ש אה"ע כגו, וערה"ש) – אסורים ללבשם (כן אמר רב פפא לשמוע מדברי חכמים).

רבי יהושע בן לוי היה מקלל למי ששוכב פרקדן (רש"י: פניו למעלה, וגנות הוא שפעמים שיתקשה אבר תוך שנתו ויתגלה. ועוד שידי מונחות על אברו ומתחמם. והערוך פירש פניו למטה). ואם מטה עצמו (מעט על צדו. רש"י ותוס' רמב"ם) מותר.

חסידים הראשונים וגדולי החכמים, התפאר אחד מהם שמעולם לא נסתכל במילה שלו, ומהן מי שהתפאר שלא התבונן מעולם בצורת אשתו – מפני שלבו פונה מדברי הבאי לדברי האמת שהן אוחות לבב הקדושים (לשון הרמב"ם איסור"ב כא, כד).

קריאת שמע בשכיבת אפרקדן ובהטיה – ע' בברכות יג.

דף יד

כה. האיש והאשה שבדקו עצמן אחר תשמיש ונמצא דם על שלו או על שלה, מה דינם לענין חיוב קרבן משום איסור נדה, ולענין טומאת בועל נדה?

נמצא דם על עד הבדיקה של האיש לאחר תשמיש – טמאים וחייבים קרבן חטאת. [נמצאה מאכולת מעוכה על העד (רחוק מן הדם. רש"י); יש אומרים שתולים הדם במאכולת, ויש אומרים שאין תולים].

א. רש"י כתב שדין זה אמור אפילו שהה זמן ארוך קודם הקינות. ומדברי הרמב"ן משמע שרק כל עוד האבר רטוב, אבל לאחר מכן חוששים שמא הדם בא ממאכולת שהיתה עליו ואין מביאים חטאת (ובש"ך קפו סק"ד משמע כרש"י, אך י"ל שמדבר באופן שאין לחוש למאכולת, כלדידן).

ב. דין זה אמור גם כשלא נמצא דם על עד האשה (עפ"י ר"ח).

ג. נמצא על בגדו ולא על עד בדיקה שקינח בו – אין זה אלא כדין 'כתם' ולא מצינו לחוש לכתמים בבגד האיש (עפ"י תשובת פנים מאירות, מובא בסדרי טהרה קפו סק"ג קצ סקי"א).

ד. קיימא לן לחומרא, שאפילו נמצאת מאכולת על הכתם – טמאה (רשב"א; וכ"כ במ"מ איסור"ב ד, יח בדעת הרמב"ם. והיינו מספק, ואינה מביאה חטאת. לקוטי הלכות ועוד. ואולם הר"ן כתב שקיי"ל לחומרא שטמאה נדה, ומשמע לכאורה טמאה ודאית ולפי"ז נראה מדבריו שלפי הא"כ דאמר' טהורה לגמרי. אך הריטב"א כתב ג"כ כלשון הזה ואעפ"כ כתב שאין תולים במאכלת לטהרה, ועל כן נראה ש'טמאה נדה' הכוונה מדאורייתא ולעולם מספק).

נמצא על שלה; אם קינחה מיד בצאת השמש ממש [והוא אפשרי רק בקינוח ולא בבדיקה עמוקה, שבזו הרי שהתה יותר מכשיעור זה] – חייבים קרבן. ואם שהתה מעט יותר, בכדי שתושיט ידה תחת הכר או הכסת ותטול עד ותבדוק בו [ולדברי רב אשי, זהו שיעור אחד עם השיעור כדי שתתיר מן המטה ותדיח את פניה בעד שבידה. אבל לרב חסדא זה האחרון הוא שיעור גדול יותר, וכן מורה פשוט דברי הברייתא] – טמאים מספק טומאת שבעה, וחייבים באשם תלוי [לדעה המחייבת באשם תלוי בכל ספק. אבל לדעת תנאים אחרת (וכן הלכה) אין חייבים אלא בכגון אוכל חתיכה אחת משתי חתיכות].

ממשמעות הפוסקים נראה שנקטו כרב חסדא, שכל ששהתה בכדי שתתיר מן המטה ותדיח, בין שיש עד בידה בין שאין עד בידה – זהו 'אחר אחר' (לקוטי הלכות).

ונחלקו הראשונים האם הדחה ובדיקת העד שאמרו כאן הכוונה לבדיקה בעומק או לקינוח (ער"ן; תורת הבית ד דף כ. וע' חו"ד וסד"ט קפו, א).

בדקה עצמה לאחר זמן זה – האשה טמאה טומאה דרבנן למפרע (להלל ולחכמים, אבל לשמאי דיה שעתה) לתליית קדשים שנגעה בהן, אבל בועלה אינו טמא טומאת שבעה משום 'בועל נדה' (כדי שלא יהא לבו נוקפו ופורש) אבל טמא טומאת ערב משום מגע (טו.). רבי עקיבא אומר: אף בועלה טמא טומאת שבעה מדרבנן.

הלכה כחכמים (רמב"ם איסור"ב ח, יג; מטמאי משכב ומושב ג, ח ועוד).

כו. מה הדין במקרים הבאים?

א. בדקה עצמה בעד בדיקת וטחתו בירכה ומחר מצאה עליה דם, או על העד.

ב. בדקה עצמה בעד שאינו בודק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם.

ג. היתה עושה צרכיה וראתה דם בהטלת מימיה.

א. בדקה עצמה בעד נקי וטחתו (= דחקתו / מרחת אותו) בירכה ולמחר מצאה דם על הירך במקום שטחה את העד; רב ושמואל אמרו: טמאה [ודאי, ואין תולים שבא הדם על הירך ממקום אחר. ורב שימי בר חייא שאל את רב: והלא 'חוששת' אמרת לנו. ונראה שרב חזר בו ונקט לטמא בודאי ולכך לא ענהו. עריטב"א]. וכן מורים בבית המדרש.

א. התוס' פרשו שמדובר במקום בירך שאין דם המקור יכול ליפול שם. [ונראה מדבריהם שבמקום שהדם יכול ליפול שם – טמאה ודאי ומביאים קרבן, ואפילו אבד העד (כן נקט בשבט הלוי ח"ב פד בפירוש דברי התוס', וכמהר"ם. וכתב להוכיח כן מתורא"ש). ויש מי שכתב שאם נמצא דם בירך במקום שעלול ליפול מהמקור – אינם מביאים קרבן, כי תולים שבא הדם אחר כך (חוות דעת קצ סעיף לה)].

והרי"ד פירש [דלא כש"ר] שקשרתו בין ירכותיה, מקום שודאי בא הדם מגופה, ועדיף מקופסא שיתכן שבא הדם ממקום אחר.

עוד צדדו התוס' שהעד לא נמצא לפנינו לבדקו. ויש מפרשים כשיש דם על העד והוצרכו להשמיענו שטמאה שלא נאמר שהוא דם חיצוני והעד נכתם מהירך.

ב. התוס' כתבו שהכתם גדול מכגריס, וכ"כ ראשונים שמדובר בכתם גדול או משוך ולא עגול – שאל"כ יש לחוש למאכולת (וכן סתם בלקוטי הלכות לגרסה זו. ומבואר ברשב"א שאפילו נמצא דם גם על העד, אם הכתם קטן אינה טמאה נדה שיש לתלות שבא ממאכולת שבירכה).
 ויש מצדדים אפילו בכתם קטן טמאה-ודאי מפני שנמצא הדם באותו מקום שנגע בעד, הרי מוכח הדבר שמחמת העד הוא 'גליון' שעל התוס').
 ג. דין זה נכון גם לדעת הסוברים בבודקת בעד שאינו בדוק טהורה, שתולים שהיה מלוכלך מקודם – כאן שונה שמוכח הדבר (תוס').
 ד. אם העד לא היה בדוק מקודם, יש לטהרה משום ספק ספקא; ספק שמא לא מן העד הוטח על ירכה, ואפילו אם מהעד – שמא היה הדם על העד מקודם לכן (רש"י ותוס').
 לפהתוס' 'בדוק' היינו שבדקתו סמוך לבדיקתה, אבל בדקתו יום או יומים מקודם והצניעתו, הריזה 'אינו בדוק'. והרשב"א חולק וסובר שכל שבדקה העד והצניעתו הרי זה בחזקת בדוק, וכ"כ הריטב"א.
 ה. לגרסת רבנו חננאל מדובר שמצאה דם על העד, ופירושו 'טחתו בירכה' – שלא הניחתו בקופסא אלא בגלוי. ולפי גרסה זו יתכן שאפילו פחות מכגריס-ועוד טמאה, וכן משמע ברמב"ם (עפ"י רשב"א [וכתב ספרת רש"י יותר נכונה להלכה]; לקוטי הלכות. וכ"כ הרמב"ן והר"ן לפר"ח, ופירשו מפני שלא נמצא על הירך דם אעפ"י שטחתו, לכך אין חוששים למאכולת, ומשמע שאם לא טחתו על הירך אין טמאה ודאי אלא בכתם גדול או משוך).

ב. בדקה בעד שאינו בדוק לה, והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם; רבי אומר: טמאה משום נדה. ומבואר בגמרא שזה רק כשהכתם גדול מכגריס, שאל"כ חוששים לדם מאכולת.

רבי חייא בזקנתו טיהר משום נדה וטימאה משום כתם (כלומר טומאת ספק, ותולין הטהרות). כן מסקנת הגמרא. ולדעת רבי יוסי טהורה (ודאי. ואולם לפירוש ר"ח למסקנת הגמרא אף רבי יוסי לא טיהר אלא משום נדה, אבל מטמאה משום כתם. תוס' ועוד).

א. התוס' פרשו שמדובר בעד שידעה בו לפני יום או יומים שהוא נקי, ועתה בשעת בדיקה נטלתו ממקום המוצנע ולא בדקה אותו, אבל עד שלא היה בדוק מעולם, נראה שאין להחזיק אותה טמאה ודאית אפילו לרבי (תוס'). והרמב"ן הוסיף שאפילו ספק-טמאה אין להחזיקה, כדין סדין וחלוק שאינם בדוקים.

ודעת הראב"ד (מובא ברמב"ן) שאפילו לא היה העד בדוק כלל – טמאה, שאינו דומה לחלוק ולסדין. וכע"ז פירשו הרשב"א והריטב"א, שנטלתו לעד ממקום המוצנע, כדרך הנשים שמכינות להן עדים ואינן מוליכות אותם בשוק ולא מתעסקות בהם בכתמים, אבל לא בדקה העד מעולם.

ב. ר"ח ורא"ש נקטו שטמאה ככתם. ומהרמב"ם (איסור"ב ד, יט) נראה שפסק כרבי לטמאה מדאורייתא, וכן דעת הראב"ד (בבעלי הנפש). ואילו הרמב"ן (הל' נדה ב, מזו) והר"ן (בהשגות על בעלי הנפש) והרשב"א והריטב"א פסקו שטהורה, והוסיף הרשב"א אפילו בכתם גדול או משוך. הש"ך הסיק להחמיר לטמאה משום כתם. ועתה שאין במקומינו חשש דם ממאכולת, יש מחמירים אף בכתם קטן (כ"ג עפ"י החת"ס). ויש סוברים (אבני צדק ועוד) שאף עתה אפשר להקל בדבר מאחר ולא גזרו בפחות מכגריס ועוד. וצ"ב (ע' שבט הלוי ח"ז סוס"י קמז [וע"ש בח"ב סוס"י פז ובח"י קמב קמג]). ובאג"מ (יו"ד ח"ד יז, טז) נראה שנקט כהנחה פשוטה שגם עתה יש להקל בפחות מכגריס.

ופסק שם שאשה שקינחה עצמה באותו מקום שלא לשם בדיקה, ומצאה בו דם פחות מכגריס טהורה, כי ודאי בדקה גם מסביב במקום ששייכת הימצאות מאכולת, הלכך לא גזרו בזה לטמא מדין כתמים).
ג. בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סח) נקט [עפי"ד הרמב"ם הרז"ה והשו"ע]. ואולם רש"י ז"ל לא כתב כן] שאף לרבי אינה טמאה מודאי אלא טמאה מדאורייתא מספק [שלא כטומאת כתם שהיא מדרבנן], ולכך אפילו לדבריו אינה קובעת וסת בדם הנמצא על העד שאינו בדוק לה [ולמד מזה לכל מראה שמוצאת בבדיקה שאוסרים אותו מספק, שאינה קובעת בו וסת. ובקה"י (בכתבים החדשים יז) צדד בזה, ע"ש].

ג. האשה שהיתה עושה צרכיה וראתה דם (עם מימיה); אם היתה יושבת – טהורה (שממקום מי רגלים הוא בא ולא ממקורה). ואם עומדת – רבי מאיר מטמא (כיון שדחוקה היא חזרו מ"ר למקור והביאו עמם דם) ורבי יוסי מטהר. והסיקו שר"מ מטמא ודאי משום נדה.
לפר"ח, רבי מטהר רק מטומאה ודאית אבל מטמא משום כתם. והתוס' כתבו בתחילה לפרש שלרבי יוסי טהורה לגמרי.

דף טו

כז. הרואה כתם, האם מטמאה את בועלה, למפרע או מכאן ולהבא?

הרואה כתם – הריהי טמאה מדרבנן. וכן בועלה טמא מדרבנן כדין בועל נדה [ואין זה דומה לטומאת מעת לעת דרבנן שלא טימאו את הבועל למפרע מפני שאינה אלא סייג שהרי לא ראתה אלא עתה, משא"כ כאן שהכתם לפנינו והרי לא נתעסקה בדברים המכתימים]. לדברי רבי מאיר – טמאים אף למפרע, שהיה ר"מ מחמיר בכתמים. ולדברי חכמים – מכאן ולהבא ולא למפרע. רב פירש משנתנו כרבי מאיר, ושמואל ורבי יוחנן פירשוהו כרבנן (וכן הלכה. רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב ג, ח).

כת. האם הנשים בחזקת טהרה לבעליהן ואין צריך לודא טהרתן, אם לאו?

שנינו, כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. וכן הבאים מן הדרך – נשיהם להם בחזקת טהרה, ואין אומרים הואיל ואינו בעיר אין הדבר מוטל עליה. ודוקא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה (ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה), אבל לאחר שעברו ימי עונתה – שלשים יום – אינה מותרת ללא שמברר (רש"י, עפ"י הירושלמי).
א. הרמב"ם פירש בין באשה שאין לה וסת בין שיש לה וסת קצרה משלשים יום [וכמאן דאמר וסתות דרבנן שהיא בחזקת טהורה כשבא מהדרך] – לאחר עונה אסורה לדברי הכל, אם אינה אומרת טהורה אני.

והרמב"ם מפרש כשמשער שעכשיו הוא זמן וסתה – אסורה שמא תראה בשעת תשמיש, אבל לאחר שעבר הזמן הזה מותרת, כמ"ד וסתות דרבנן וכדלהלן.
ב. צ"ע שמא מה שהצריכו בדיקה לאחר שעברה עונה, זהו דוקא בבא מן הדרך שאין מוטל עליה הדבר, אבל בנמצא בעיר סומכים על הרגשתה.
ונראה שלאחר שעברה עונה צריכה בדיקה לעולם עד שתראה. ומועיל לה בדיקה זו ואין חוששים שמא כבר יצא דם בעונה ועבר רושמו. וצ"ע האם צריכה בדיקה שחרית וערבית כשאינה עסוקה בטהרות (עפ"י חו"א עט, ג).